

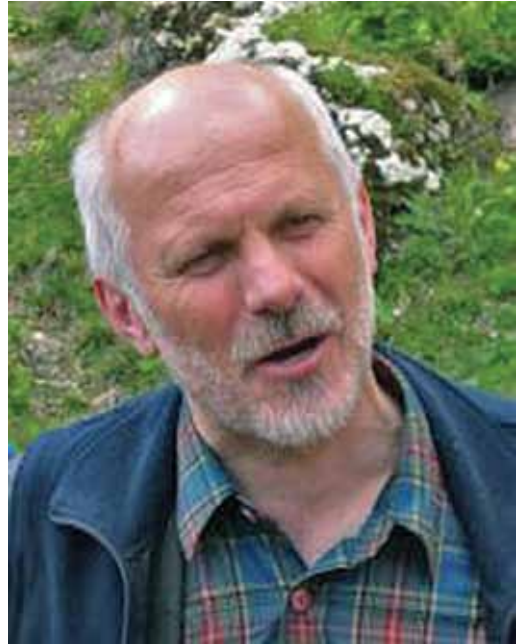
GDK 902.1 Mlekuž

V spomin dolgoletnemu skrbniku bovških gozdov (univ. dipl. inž. Iztok Mlekuž, 1954–2015)

Vest o nenadni, tragični smrti našega kolega in prijatelja (27. oktobra 2015) nas je pretresla in globoko užalostila. Po prvem šoku in spoznanju, da se ne bomo nikoli več skupaj družili v nam vsem tako ljubih gozdovih in gorah, nam ostajajo spomini na njegovo enkratno osebnost.

Pokojni Iztok Mlekuž se je rodil 16. novembra 1954 v Kalu-Koritnici na Bovškem. Po osnovni šoli v Kobaridu in Bovcu se je šolal na Srednji gozdarski šoli v Postojni in na Gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Študij je zaključil z diplomsko nalogo Hudourniško območje Možnice maja 1979. Še pred zaključkom študija se je novembra 1978 zaposlil na Soškem gozdnem gospodarstvu Tolmin (SGG), pri tem podjetju pa je krajši čas (nekaj mesecev) delal že prej, po zaključku srednje šole. Pripravnništvo je opravil na gozdnem obratu Trnovo pri Gorici (takrat je bil to TOZD Gozdarstvo Trnovo). Vojaščino je služil v Bileči in Ljubljani, od decembra 1979 do novembra 1980, in se domov vrnil kot rezervni oficir. Od novembra 1980 do junija 1992 je deloval na Oddelku za urejanje gozdov pri SGG Tolmin in bil med drugim nosilec več gozdnogospodarskih načrtov (za enote Soča-Trenta, Bovec, Kobarid, Tolmin, Most na Soči, Kanomlja, Trnovo in Gorica, za nekatere tudi po večkrat). Od junija 1992 do aprila 1994 je bil sodelavec TOZD-a oz. OE Gozdarstva Tolmin in je kot vodja proizvodnje deloval v domačem Bovcu. Od začetka maja 1994 dalje je bil vodja Krajevne enote Bovec, v okviru Območne enote Tolmin Zavoda za gozdove Slovenije. Poleg zadolžitve na Krajevni enoti je vedno sodeloval pri rednih popisih poškodovanosti gozdov in pri fitocenološkem kartiranju gozdnih združb. Bil je pooblaščenec za ugotavljanje škod po zavarovanih vrstah živali in na površinah, kjer je lov prepovedan. Izvajal je tudi monitoring zavarovanih zveri (medved, ris in šakal) na Bovškem, čeprav ni bil lovec.

Od leta 1977 je bil član Gorske reševalne službe Slovenije, Postaje Bovec, v letih 1990 do 1997 tudi njen načelnik. Bil je veteran vojne za Slovenijo in poveljnik Alpskega voda. Poznali smo ga kot dobrega sodelavca, prijatelja, moža in očeta, vedno vedrega in pronicljivega duha. Med kolegi je bil cenjen kot odličen strokovnjak, ki je gledal na svoje delo izrazito praktično in v povezavi s krajevnim okoljem in njegovimi problemi, čeprav je bil njegov pogled širok in daljnoviden. Dejavno je sodeloval z občino

Slika 1: Iztok Mlekuž pri Rabeljskem jezeru, maja 2005. Foto: Egon Obid

Bovec pri gospodarjenju z občinskimi gozdovi in z agrarnimi skupnostmi. Kot član Društva inženirjev in tehnikov gozdarstva Posočja je bil nepogrešljiv na strokovnih srečanjih. Posebnosti domačih krajev in gozdov je znal predstaviti številnim izletnikom, ki so potovali skozi Posočje.

Najmlajši med pisci tega spominskega članka (Edo Kozorog) se pokojnega Iztoka spominja kot mentorja, ki so ga mlajši kolegi spoštovali ne samo zaradi njegovega širokega znanja, pač pa tudi zaradi njegovih uporabnih življenjskih napotkov, ki so bili pogosto prepleteni z vedrino in humorjem.

Starejša od piscev (Igor Dakskobler in Egon Obid) sva z Iztokom nekaj let preživela v skupni urejevalski pisarni v zgornjem nadstropju stavbe SGG v Tolminu. Spomini na tista leta so zelo lepi. Iztok je poskrbel, da noben naš delovni dan ni minil brez smeha (ker brez njega, nam je pravil, dan ni nič vreden). Imeli smo razumevajočega in dobrohotnega šefa, inž. Vitomirja Mikuletiča, ki je prav v mesecu, ko se je Iztok za vedno poslovil, praznoval svojo častljivo 90. letnico. A s šefi je navadno tako, da so velikokrat odsotni, na sestankih, posebnih opravkih

in podobno in tudi našega šefa pogosto ni bilo v sosednji pisarni. Kolegi iz drugih oddelkov so ga iskali in potem potrkali na naša vrata z vedno istim vprašanjem: »Kje je pa vaš šef?« Iztoku je bilo nekoč teh vprašanj dovolj in jim odgovori: »Veste, naš šef je kot Bog. Vemo, da je, a ga nikoli ne vidimo. Če se pa slučajno pokaže, je to čudež«. Prisotni smo se od srca nasmejali in zgodba se je spontano razširila po vsej hiši in prišla očitno na ušesa tudi našemu šefu. Nekega dne pride v našo pisarno, se v vsej svoji pojavnosti postavi neposredno pred Iztokovo mizo, ga pogleda v oči in mu reče. »Čudež se je zgodil!« Iztok ga debelo pogleda, prvi hip ne ve, zakaj te besede, potem pa šef pravi: »Poglejte, vidite me«. In nič več od tega in nobene žal besede na račun svoje šale ni Iztok slišal od šefa.

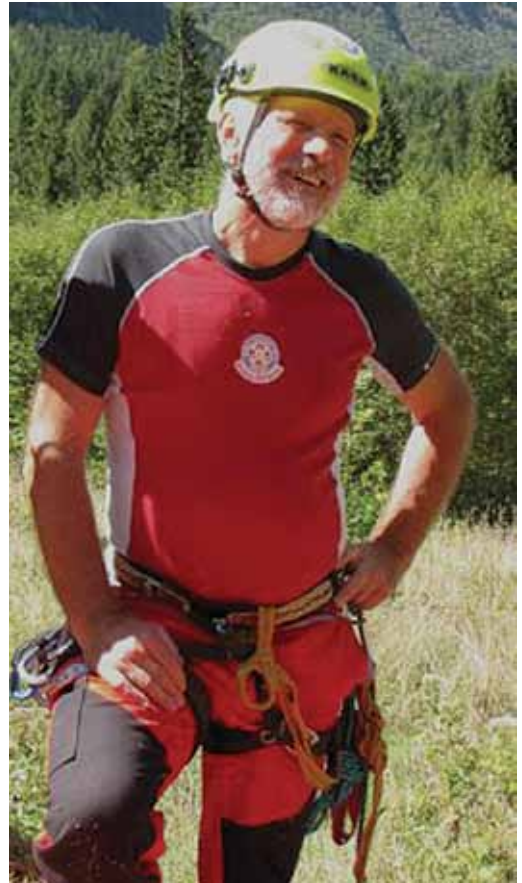
Najstarejši (Igor Dakskobler) pokojnemu Iztoku dolgujem veliko hvaležnost za mentorstvo na začetku svoje gozdarske službe in za dolgoletno sodelovanje pri fitocenoloških raziskavah. Nesebično mi je pomagal pri obeh gozdnogospodarskih načrtih, kjer sem bil nosilec, Banjšice in Baška grapa. Tam so se že pokazale bistvene razlike med nama. Najbolj očitna je bila že v tem, kako sva pisala vsak svoj načrt. V začetku 80. let smo urejevalci to delali še lastnoročno, s svinčnikom, potem pa nam jih je naša vestna pomočnica Dominka Perdih pretipkala. Iztok je bil tehnični tip, z lepo, čitljivo pisavo. Hranim še njegove zgledne z roko napisane elaborate o stanju gozdov ob reki Soči iz let 1991–1994. Poleg tega je znal biti kratek, pregleden, natančen. To se ni videlo samo v načrtih, tudi v terenskih kartah. V veliki pisanosti tolminskih gozdov je znal izločiti med seboj res različne sestoje in se ni izgubljal v podrobnostih. Sam sem že takrat pisal nečitljivo in na široko in Dominka je bila najbrž vesela, da sem se čez nekaj let navadil uporabljati računalnik. Moje terenske karte so bile vse popisane, zmotilo me je vsako nekoliko drugačno rastišče in malo drugačna drevesna sestava sestoja. Ko sem kasneje te karte potreboval zaradi lažje orientacije pri iskanju primernih sestojev za fitocenološke popise, sem bil zelo vesel, da mi je Iztok prepustil nekaj svojih odlično ohranjenih in preglednih terenskih kart, v mojih namreč ni bilo več moč videti ne poti in ne ledinskih imen. Družila naju je raziskovalna žilica in malo sva tudi izkoriščala tolerantnost najinih šefov (pozneje sta bila to tudi Ljubo Čibej in Mitja Zupančič), za kar sva jim bila zelo hvaležna. Ko je Iztok urejal gozdnogospodarsko enoto Gorica (1986), je opravil tehtno raziskavo o tamkajšnjih hrastovih gozdovih. K tej raziskavi je pritegnil tudi mene in

na njegovo pobudo sva njegove raziskovalne ploskve tudi fitocenološko popisala. To najino skupno delo je bilo podlaga za njegov članek v Gozdarskem vestniku in moj (sploh prvi) fitocenološki članek v Biološkem vestniku. Isto leto sva skupaj fitocenološko skartirala primestni gozd Panovec pri Gorici in to karto je v svoji monografiji o Panovcu objavil najin starejši kolega Jože Papež (2001). Že prej, leta 1983, ko je urejal gozdnogospodarsko enoto Bovec (1983), ga je pritegnilo sklenjeno gozdno območje na Golobarju. O njem je izdelal posebno študijo in me nekaj let pozneje (1987, takrat sem bil formalno že zaposlen na ZRC SAZU) povabil, da sva v dveh dneh golobarske gozdove skupaj tudi fitocenološka skartirala. Leto prej sva v meni zelo ljubi Trenti popisala nekaj res zanimivih sestojev, jelovo-bukovih in smrekovih. Med drugim me je peljal v naravno subalpinsko kisloljubno smrekovje pod Kranjsko planino pod Prisankom. Kasneje sva to smrekovje, ki je v Posočju izjemna redkost, pokazala akademiku Mitji Zupančiču. V svoji obsežni monografiji o smrekovih gozdovih v Sloveniji (1999: 61–64) jo je opisal kot novo geografsko varianto *Luzula sylvaticae-Piceetum* var. geogr. *Luzula nivea* in kot edino nahajališče napisal: Mlekuževo smrekovje pod Vrščem, Julijske Alpe. Upravičeno lahko kot slovensko ime za to geografsko varianto uporabljamo prav takšno poimenovanje. V naslednjih letih, ko sem bil sicer v Ljubljani, sva še vedno sodelovala. Pomagal je tudi drugim mojim novim kolegom, na primer palinologoma Alojzu Šerclju in Metki Culiberg pri njunih raziskavah. Bilo je že novembra, šli naj bi v Krnsko pogorje, na planini Zaprikraj in Golobar in izposloval je, da sem šel lahko še jaz zraven (»ker vem, kako težko si ob tako lepem vremenu v pisarni«, mi je potem rekel). Vodil me je po komaj opaznih lovskih stezah strmih Polovnikovih pobočij nad Čezsočo in v narušena pobočja nad grapo Slatenika, v odmaknjeno Drnohlo nad Učjo, mi pokazal gozdove pod Kaninom, v dolini Možnice in nad Vrsnikom. Z njegovo dragoceno pomočjo sem lahko opravil fitocenološki raziskavi o jelovo-bukovih gozdovih na Bovškem in o pregledu gozdnih združb Bovške. Spodbujal sem ga k pisanju in večkrat se je oglašal v strokovnem časopisju, predvsem v Gozdarskem vestniku in nekajkrat tudi v Proteusu, s kratkimi, a vsebinsko bogatimi članki iz različnih gozdarskih področij. Poročal je o zanimivih rastlinskih vrstah, o gozdnih požarih, gradacijah žuželk, posledicah potresa in napisal nekaj tehtnih člankov o razvoju gozdov in nekdanjem in zdajšnjem gospodarjenju z njimi na Bovškem in Kobariškem. Zadnjega, v

soavtorstvu z drugimi kolegi, je pripravil za v novembru 2015 izdano knjigo o gozdovih v Triglavskem narodnem parku, ki pa je žal ni več dočakal. Manj znano, a dragoceno je bilo njegovo sodelovanje pri izpopolnjevanju mentorjev študijskih krožkov. Konec marca 2012 je na posvetu Izvori skupnostnega učenja na Bovškem v Bovcu opisal razvoj in delovanja tamkajšnjih agrarnih skupnosti in skupaj z Dušanom Čopijem predstavil Agrarno skupnost Čezsoča kot primer dobre prakse. Zelo si je prizadeval za obnovo spodnje postaje žičnice na Golobar in sploh za ohranitev tehniške dediščine povezane z gozdarstvom. Njegovo za zdaj še precej nepopolno bibliografijo objavljamo spodaj, iz nje pa je lepo razvidno, da je skoraj vsa delovna leta ob obveznostih, za katera je prejemal plačo, bil tudi dejaven pisec in svojega znanja in vedenja ni držal za sebe.

Zadnjič sva bila skupaj na terenu avgusta 2005, ko smo si šli še z nekaterimi kolegi ogledati zanimive kroge v alpskem travišču v Travniško dolino nad planino Za Skalo. Najbrž jih je prvi opazil prav on in še zdaj si jih ne znamo povsem razložiti. Pozneje sva si še večkrat dopisovala, spraševal sem ga o tem in onem, vedno mi je znal pomagati. Pred nekaj leti smo načrtovali skupno turo na Trentski Pelc, a žal do nje ni prišlo. Na enem zadnjih srečanj, obiskal me je v pisarni v Tolminu, me je povprašal, če še hodim v hribe. Malo sem potožil, on pa nazaj: »Ja, saj vem, nahrbtnik je vedno težji, korak bolj počasen, a moraš vztrajati, ne smeš se zasedeti«. Bil je vnet gornik in alpinist. Gorski reševalni službi je posvetil veliko svojih moči, toda tragična smrt starejšega brata Borisa na reševalni vaji je njega in vso njegovo širšo družino globoko prizadela in pretresla. A goram je tudi poslej ostal zvest, v njih opravljal skupaj s prijatelji težke letne in zimske ture in zavzeto sodeloval pri pripravi in izdaji zbornika ob 60-letnici Gorske reševalne postaje v Bovcu (2008). Drugi kolegi so mi omenili njegove resne zdravstvene težave pred nekaj leti, a nekako sem jih »preslišal«, niso mi šle v račun skupaj s tako dejavnim, odprtim in sproščenim možem. Ko me je letos spomladi nepričakovano obiskal v pisarni v Tolminu, je bil tak kot vedno, in govorila bi lahko ure, če ne bi bil prav tisti dan z nekom že prej dogovorjen. Povedal mi je o svoji povečani delovni obremenitvi (poleg bovških je prevzel v upravo tudi kobariške gozdove), a nekako gre, je dejal, ker si drug drugemu pomagamo. Malo da razmišlja o upokojitvi in da je vesel, ker med svojimi mlajšimi sodelavci vidi svojega naslednika.

Vest o njegovi tragični smrti me je doletela ravno ko sem v bazo vnašal svoj letošnji popis hrastovega

Slika 2: Iztok Mlekuž na vaji GRS v Lepeni, 2013. Foto: Žarko Rovšček

gozda iz gričevja južno od Gorice – kot da bi se simbolno sklenil krog najinega sodelovanja. Nikoli ne bo več stal pred menoj, mož prešernega nasmeha s svojim čudovitim bovškim pozdravom: »Se veselm tvojga zdravja«. Kako rad bi mu zdaj vrnil ta pozdrav.

V mojih očeh je bil Iztok Mlekuž idealen gozdar, tehnično in naravoslovno nadarjen, telesno vzdržljiv in večš najtežjih terenov, z izjemnim občutkom za to, kaj je za gozd dobro in kaj ne. Bil je družaben, lahko je navezoval stike in znal je povezovati in ne razdvajati, zato je dobro sodeloval tako s svojim prejšnjim delodajalcem Soškim gozdnim gospodarstvom kot z novimi lastniki, agrarnimi skupnostmi, prav tako s Triglavskim narodnim parkom, kamor je sodil precejšen del gozdov, za katere je strokovno skrbel. S svojim dolgoletnim delovanjem v bovških gozdovih, ki jih je prehodil od najbolj globoke grape do najbolj oddaljenega vrha, si je postavil svojstven spomenik, saj se lahko vsakdo prepriča, da so imeli

ti gozdovi v zadnjih tridesetih letih zelo skrbnega in preudarnega upravitelja. Z njegovo smrtjo je v njih in v vseh posoških gozdovih nastala velika vrzel, a prepričani smo, da jo bodo mladi prihajajoči rodovi postopno zapolnili v njegovem duhu in slogu.

Bibliografija

Članki:

- Mlekuž, I., 1983. Cenitev lesnih zalog sestojev s Kramerjevim dendrometrom. *Soški gozdar (Tolmin)*, 19, 3–4: 26–28.
- Mlekuž, I., 1983. Predalpski gozd jelke in bukve na Polovniku. *Soški gozdar (Tolmin)*, 19, 3–4: 28–29.
- Mlekuž, I., 1985. O problemih maloprodaje lesa na Bovškem. *Soški gozdar (Tolmin)*, 21, 1: 44–45.
- Mlekuž, I., 1985. Paberki iz Panovca. *Soški gozdar (Tolmin)*, 21, 2: 24–26.
- Mlekuž, I., 1988. Hrastovi gozdovi na Goriškem. *Gozdarski vestnik*, 46, 6: 261–270.
- Mlekuž, I., 1991. Problematika opuščenih senožeti v Breginjskem kotu. *Gozdarski vestnik*, 49, 3: 158–161.
- Mlekuž, I., 1991. Zlivno območje hudournika Bela v Breginjskem kotu petdeset let po ureditvi. *Gozdarski vestnik*, 49, 7–8: 355–359.
- Kozorog, E., Mlekuž, I., 1992. Razvoj gozdarskih žičnic na Bovškem. *Gozdarski vestnik*, 50, 10: 452–459.
- Mlekuž, I. 1993. Gozdovi v dolini Tolminke in Zadrašce. V: Lipušček, R. (ur.): Dolini Tolminke in Zadrašce, ZOTK Slovenije in Triglavski narodni park, Tolmin, str. 54–60.
- Mlekuž, I., 1996. Gašenje visokogorskega gozdnega požara na Rombonu s helikopterjem. *Gozdarski vestnik*, 54, 6–7: 359–362.
- Mlekuž, I., 1998. Škoda zaradi potresa 12. 4. 1998 v gozdovih na Bovškem. *Gozdarski vestnik*, 56, 4: 233.
- Mlekuž, I., 1999. Gradacija molja macesnovih iglic (*Coleophora laricella*) v Trenti. *Gozdarski vestnik*, 57, 9: 400.
- Mlekuž, I., 2002. Plaz Stožje. Vzroki, škoda v gozdovih in sanacija poškodovanih gozdov. *Gozdarski vestnik*, 60, 10: 490–493.
- Mlekuž, I., 2002. Gozd v kulturni krajini na Bovškem. V: Kunaver, J. (ur.): *Soški razgovori (Bovec)*, 1: 205–214.
- Mlekuž, I., 2002. Gozdarske krožne gravitacijske žičnice na Bovškem. V: Kunaver, J. (ur.): *Soški razgovori (Bovec)*, 1: 189–198.
- Ivančič, I., Mlekuž, I., 2002. Vojaške žičnice na Bovškem. V: Kunaver, J. (ur.): *Soški razgovori (Bovec)*, 1: 199–204.
- Mlekuž, I., 2003. Gozdarske kočice na Bovškem. *Gozdarski vestnik*, 61, 1: 41–43.
- Mlekuž, I., 2003. Gozdarske kočice na Bovškem. V: Peljhan, S., Krivec, I. in sod.: *Pot skozi gozd. Soško gozdno gospodarstvo Tolmin in pol stoletja gospodarjenja z gozdovi. Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva Posočja, Tolmin*, str. 272–279.
- Mlekuž, I., 2004. Rastišče ognjice na Golobarju. *Proteus*, 66, 5: 218.
- Mlekuž, I., 2005. Kačasta smreka pri Paverju v Trenti. *Proteus*, 67, 9–10: 418.
- Marković, D., Mlekuž, I., 2005. Gradacija bukove kobilice na Bovškem. *Gozdarski vestnik* 63, 7–8: 351–352.
- Mlekuž, I. 2005. Spravilo lesa z gozdarsko traktorsko priklolico – Bovec. *Gozdarski vestnik*, 63, 4: 229.

- Mlekuž, I., 2008. Zgodovina postaje: V: Marković, D. (ur): 60 let Postaje GRS Bovec. Zbornik 1947–2007. Postaja Gorske reševalne službe, Bovec, str. 15–18.
- Mlekuž, I., 2008. Alojz Zorč – Rožen iz Trente. V: Marković, D. (ur): 60 let Postaje GRS Bovec. Zbornik 1947–2007. Postaja Gorske reševalne službe, Bovec, str. 30–31.
- Mlekuž, I. 2008. Boris Mlekuž, 11. 5. 1952– 10. 6. 1997. V: Marković, D. (ur): 60 let Postaje GRS Bovec. Zbornik 1947–2007. Postaja Gorske reševalne službe, Bovec, str. 68–69.
- Črnič, J., Mlekuž, I., 2008. Reševanje madžarskih planincev na Mangartu 22. in 23. 10. 2003. V: Marković, D. (ur): 60 let Postaje GRS Bovec. Zbornik 1947–2007. Postaja Gorske reševalne službe, Bovec, str. 46–49.
- Bogataj, N., Mlekuž, I., Šebalj-Mikše, Š. Krč, J., 2012. Slovenian forest commons - cases of collective resource management. V: Selter, B. (ur.). *Forest commons - role model for sustainable local governance and forest management : international workshop Burbach, Germany, October 9–11, 2011 : proceedings, (Schriftenreihe der Landesforstverwaltung NRW, 22)*. Münster: Wald und Holz NRW, str. 30–34.
- Mlekuž, I., 2013. Delovanje 26. alpskega izvidniškega voda v osamosvojitveni vojni leta 1991. V: Torkar, B. (ur.): *Alpski izvidniški vodi Teritorialne obrambe. Bohinjska Bela: Združenje vojaških gornikov Slovenije*, str. 74–80.
- Poljanec, A., Gartner, A., Mlekuž, I., Jerala, B., Klopčič, M., 2015. Značilnosti gospodarjenja z gozdovi. V: Poljanec, A. (ur.): *Gozdovi v Triglavskem narodnem parku. Ekologija in upravljanje. Zavod za gozdove Slovenije, Triglavski narodni park in Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana, Bled*, str. 73–89.

Elaborati (izbor):

- Mlekuž, I., 1979. Hudourniško območje Možnice. Diplomaska naloga. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, 50 str.
- Mlekuž, I. 1983. Ekološka, vegetacijska in sestojna analiza Golobarja. *Elaborat*, Bovec, 11 str. + priloge.
- Dakskobler, I., Mlekuž, 1986. Panovec – Fitocenološka karta (pojasnila in opombe). *Elaborat. Soško gozdno gospodarstvo Tolmin*, 12 str. + fitocenološka karta v merilu 1: 10 000. Karta je bila natisnjena v knjigi:
- Papež, J. (ur.), 2001. Panovec. Mestna občina Nova Gorica in Zavod za gozdove Slovenije, OE Tolmin, Nova Gorica, 199 str.
- Mlekuž, I., 1987. Sestojna zasnova, kakovost in naravna obnova gozdov v GGE Gorica. *Elaborat. Soško gozdno gospodarstvo Tolmin*, 17 str.
- Dakskobler, I., Mlekuž, I., 1987. Golobar – Fitocenološka karta 1: 10.000 z legendo in komentarjem. Bovec.
- Mlekuž, I., 1991–1994. Gozdarstvo. Prikaz in analiza stanja gozdov in gospodarjenje z njimi. Strokovne podlage za razvojni projekt Soča. *Elaborat. Tolmin in Bovec*.

Zahvala

Za pregled besedila, popravke, opombe in posredovane fotografije se zahvaljujemo dr. Nevenki Bogataj, Draganu Markoviću in Žarku Rovščku.

Igor DAKSKOBLER, Egon OBID
in Edo KOZOROG